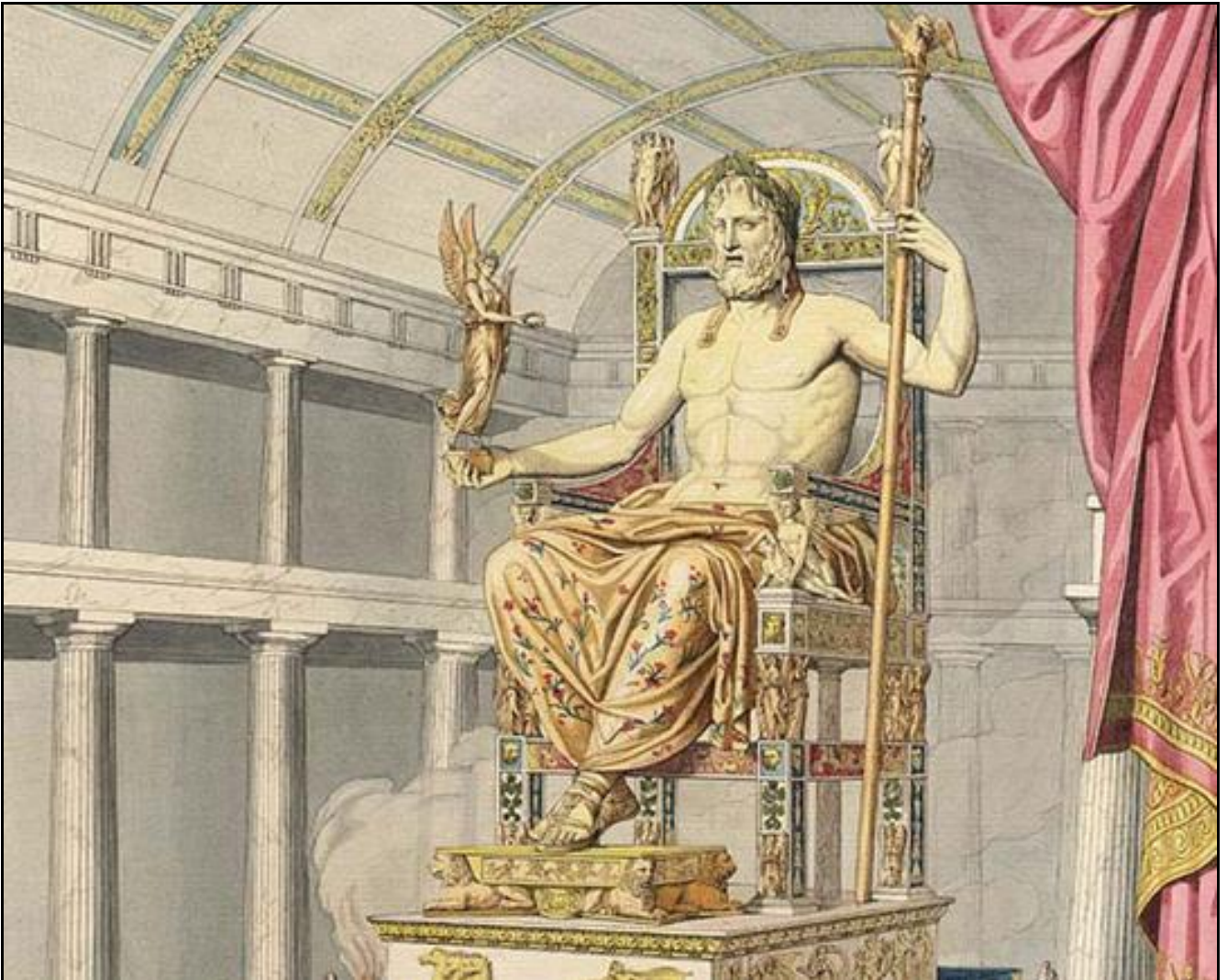

Τάσος Ανθουλιάς

ΦΕΙΔΙΑΣ

Ο Φειδίας ήταν Έλληνας γλύπτης, ζωγράφος και αρχιτέκτονας, ο οποίος έζησε τον 5ο αιώνα π.Χ. και θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους γλύπτες της Κλασικής εποχής. Το Άγαλμα του Ολυμπίου Διός στην Ολυμπία, το οποίο φιλοτέχνησε ο Φειδίας, ήταν ένα από τα Επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου.

ΧΕΛΙΔΟΝΙ 2023

Ο Φειδίας γεννήθηκε στην Αθήνα στις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ. Γεννημένος από εύπορους γονείς και προικισμένος με πρώιμο ταλέντο αρχικά ασχολήθηκε με τη ζωγραφική και νωρίς στράφηκε στη γλυπτική. Η δράση του αρχίζει γύρω στο 465 π.Χ. όταν στην πολιτική σκηνή της Αθήνας επικρατεί ο Κίμων, γιος του νικητή στη Μάχη του Μαραθώνα Μιλτιάδη. Τα πρώτα έργα του Φειδία ήταν αφιερωμένα εις μνήμην της νίκης των Ελλήνων στον Μαραθώνα εναντίον των Περσών. Στους Δελφούς ο Φειδίας ανήγειρε ένα γλυπτικό σύμπλεγμα από ορείχαλκο, που περιελάμβανε τα αγάλματα του Απόλλωνα και της Αθηνάς, μερικών άλλων ηρώων μαχητών και του στρατηγού Μιλτιάδη.

Αργότερα κατασκεύασε τη χάλκινη Αθηνά Πρόμαχο που ήταν ανάθημα της Αθήνας στην Ακρόπολη από τα λάφυρα της νίκης. Το άγαλμα είχε ύψος 8-9 μέτρα και όπως αναφέρει ο περιηγητής του 2ου αιώνα μ.Χ. Πausanίας, η αιχμή του δόρατος και η κορυφή του λοφίου από το κράνος της ήταν ορατά από το Σούνιο. Ήταν στημένο μεταξύ Προπυλαίων και Ερεχθείου, όπου διατηρείται η θεμελίωση του βάθρου.

Μετά την εξορία του Κίμωνα και την ανάληψη της εξουσίας από τον Περικλή, αρχίζει η δεύτερη περίοδος της δράσης του Φειδία, που αποτελεί την ακμή της τέχνης του. Ο Περικλής, χρησιμοποιώντας χρήματα της Δηλιακής Συμμαχίας για την ανοικοδόμηση και τη διακόσμηση της Αθήνας, ανέθεσε στο Φειδία τη γενική επιστασία της ανοικοδόμησης των ναών της Ακρόπολης και πρωτίστως του Παρθενώνα.

Τα αρχιτεκτονικά γλυπτά του Παρθενώνα, όλα λαξευμένα σε μάρμαρο Πεντέλης και συμπληρωμένα με μεταλλικά εξαρτήματα και χρώματα, αποτελούσαν ανεπανάληπτα αριστουργήματα σύνθεσης και τέχνης. Η σύλληψη και η οργάνωση των θεμάτων του εικονογραφικού προγράμματος των μετοπών, της ζωφόρου και των αετωμάτων του

Παρθενώνα αποδίδεται στον Φειδία, ο οποίος είχε την καλλιτεχνική εποπτεία των εργασιών σε ολόκληρο το μνημείο. Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε στο διάστημα 447-432 π.Χ.

Ο Φειδίας παράλληλα φιλοτέχνησε το περίφημο χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς Παρθένου για το εσωτερικό του Παρθενώνα, που είχε κολοσσιαίο μέγεθος (περισσότερο από 11 μέτρα ύψος) και αποτέλεσε καινοτομία στην τεχνική των λατρευτικών αγαλμάτων. Όμως το έργο καταστράφηκε από την πυρκαγιά που έπληξε το εσωτερικό του ναού τον 3ο αι. μ.Χ. Η Αθηνά Παρθένος υπήρξε μία δημιουργία που συνδύαζε

τα πολύτιμα υλικά με τα μυθολογικά θέματα και συμπύκνωνε το ιστορικό παρελθόν και τη δύναμη της Αθηναϊκής δημοκρατίας του 5ου π.Χ. αιώνα. Στο δεξί της χέρι η Αθηνά κρατούσε τη χρυσή Νίκη, ενώ το αριστερό άγγιζε την ασπίδα, όπου φώλιαζε το ιερό φίδι.

Μία ιδέα για τον τύπο του αγάλματος παρέχουν τα ρωμαϊκά αντίγραφα, όπως η Αθηνά της Βαρβακείου (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο).

Δυστυχώς τα πιο θαυμάσια έργα του Φειδία έχουν καταστραφεί ή χαθεί. Υπάρχουν, βέβαια, πολλά ρωμαϊκά αντίγραφα που είναι γνωστό ότι είναι πιστά στα πρωτότυπα. Ένα από αυτά είναι το αντίγραφο της Αθηνάς της Λήμνου.

Και αυτό είναι το εργαστήριο του Φειδία στην αρχαία Ολυμπία, όπως υπάρχει σήμερα.

ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ

Ο Πραξιτέλης ήταν ένας από τους μεγαλύτερους γλύπτες της αρχαιότητας. Καταγόταν από την Αθήνα. Ήταν ο πιο διάσημος των αττικών γλυπτών του 4ου αιώνα π.Χ. και ο πρώτος που φιλοτέχνησε τη γυμνή θηλυκή μορφή σε φυσικό μέγεθος. Ενώ δεν υπάρχουν πολλά έργα του που να έχουν διατηρηθεί, έχουν επιζήσει πολυάριθμα αντίγραφα των έργων του. Υπάρχουν ακόμα νομίσματα που φέρουν τις σκιαγραφίες των διαφόρων διάσημων αγαλμάτων του.

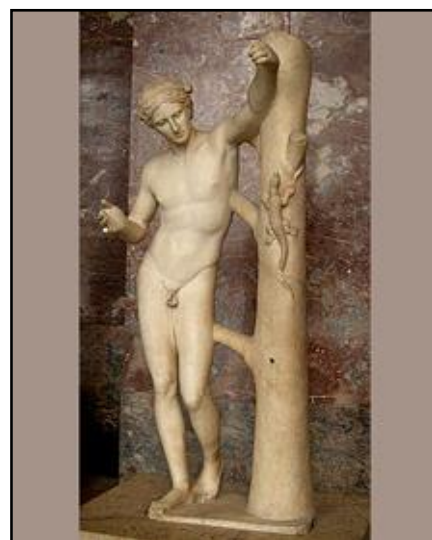

Ο Πραξιτέλης ήταν ιδιαίτερα παραγωγικός γλύπτης και εργαζόταν κυρίως με το μάρμαρο, αν και μερικά από τα ωραιότερα έργα του ήταν χάλκινα. Είχε την ιδιότητα να αποτυπώνει στα έργα του τη γλυκύτητα και την τρυφερότητα με μοναδικό τρόπο. Ο Πραξιτέλης, είχε δύο γιούς, τον Τίμαρχο και τον Κηφισόδοτο τον Νεότερο, που ακολούθησαν το επάγγελμα του πατέρα τους.

Ο Ερμής του Πραξιτέλη είναι μαρμάρινο άγαλμα που βρέθηκε στο Ηραίο της Ολυμπίας. Αποτελεί δε σημαντικό εκπρόσωπο της τέχνης του Πραξιτέλη. Παριστάνει τον θεό Ερμή να αναπαύεται σε ένα δένδρο, κρατώντας το κηρύκειό του και τον νήπιο Διόνυσο, που προσπαθεί να αρπάξει ένα τσαμπί με σταφύλια, που ο Ερμής βαστάει ψηλά με το δεξί του χέρι. Το πρόσωπο του Ερμή, «παίζει» με τον νου των επισκεπτών του Μουσείου της Ολυμπίας, επειδή από τη μία μεριά φαίνεται μελαγχολικό, από την άλλη ελαφρώς χαρούμενο, ενώ από εμπρός ήρεμο.

Με την ονομασία Απόλλων Σαυροκτόνος είναι γνωστά διάφορα μαρμάρινα Ρωμαϊκά γλυπτά του 1ου και 2ου αιώνα μ.Χ., τα οποία αποτελούν αντίγραφα του αρχικού ελληνικού από τον Πραξιτέλη κατά τον 4ο αιώνα π.Χ. το οποίο ήταν ορειχάλκινο. Τα αγάλματα αυτά αναπαριστούν έναν γυμνό νεαρό ενήλικα, ο οποίος θεωρείται πως είναι ο θεός Απόλλωνας, καθώς ετοιμάζεται να πιάσει μια σαύρα που σκαρφαλώνει στον κορμό ενός δέντρου.

Ο Απόλλων Λύκειος ήταν άγαλμα του θεού Απόλλωνος, που βρισκόταν έξω από το Λύκειον, ένα από τα γυμνάσια των Αθηνών. Το πρωτότυπο, που ίσως ήταν χάλκινο, παρίστανε τον θεό Απόλλωνα να στηρίζεται με το αριστερό του χέρι σε ένα δένδρο ή τρίποδα και να ακουμπάει το δεξί του χέρι, πάνω στο κεφάλι του, ως ένδειξη κούρασης. Ο Λουκιανός, που το είδε τον 1ο αιώνα μ.Χ., έγραψε ότι ο θεός έμοιαζε να αναπαύεται μετά από μακροχρόνια προσπάθεια.

Η Αφροδίτη της Κνίδου ήταν το διασημότερο έργο του Πραξιτέλη και το ωραιότερο άγαλμα της θεάς, σύμφωνα με όσους το είδαν. Το μαρμάρινο άγαλμα, αναπαριστούσε τη θεά Αφροδίτη γυμνή, λίγο πριν το λουτρό της και προσείλκυε πολλούς για να το δουν και να το θαυμάσουν. Ήταν η πρώτη απεικόνιση της γυμνής θηλυκής μορφής σε φυσικό μέγεθος. Η παράδοση ήθελε την ίδια τη θεά Αφροδίτη να έχει δει το άγαλμα και να αναρωτιέται πώς ο Πραξιτέλης την είδε γυμνή, αφού οι μόνοι θνητοί άνδρες που την είχαν δει έτσι ήταν ο Πάρις, ο Άδωνις και ο Αγκίσσης. Το έργο καταστράφηκε από φωτιά στην Κωνσταντινούπολη το 475 μ.Χ.

Ο Έφηβος του Μαραθώνος είναι χάλκινο άγαλμα, μικρότερο του φυσικού μεγέθους, που δείχνει έναν νεαρό έφηβο σε χαρούμενη στάση και θυμίζει τον τύπο του Σάτυρου Οινοχόου. Το έργο βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών.

ΛΥΣΙΠΠΟΣ

Ο Λύσιππος (άκμασε περίπου 370 – 300 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας γλύπτης από τη Σικυώνα, που φιλοτεχνούσε αποκλειστικά μπρούτζινα γλυπτά. Θεωρείται ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της σχολής της Σικυώνας, του μεγαλύτερου καλλιτεχνικού κέντρου μετά την Αθήνα, και κατά τις αρχαίες πηγές τοποθετείται στο ίδιο επίπεδο με τον Πραξιτέλη και τον Φειδία. Καθώς δεν διασώζεται κανένα γλυπτό του, αλλά και λόγω των αμφισβητούμενων χρονολογήσεων αντιγράφων των έργων του, είναι δύσκολος ο εντοπισμός της καλλιτεχνικής παραγωγής του μέσα στον χρόνο.

Ο Λύσιππος ήταν ένας από τους επίσημους καλλιτέχνες της Αυλής του Αλεξάνδρου και παραγωγικότατος. Διατηρούσε πολυμελές εργαστήριο, στο οποίο αναφέρεται ότι είχαν κατασκευαστεί 1500 έργα, από τα οποία 600 ήταν έργα του ίδιου.

Στα πιο γνωστά έργα του ανήκει ο Αποξυόμενος, που συνδέεται με σωζόμενο ρωμαϊκό μαρμάρινο αντίγραφο στο μουσείο του Βατικανού. Θεωρείται πως ενσωματώνει κυρίαρχα στοιχεία της τεχνοτροπίας του, όπως το μικρό κεφάλι, το λεπτό σώμα, τα μακριά πόδια και την προσεγμένη απόδοση των μαλλιών του γλυπτού.

Ένα χάλκινο άγαλμα, γνωστό με τον τίτλο Καιρός (ή Ευκαιρία), αποδίδεται στον Λύσιππο και φιλοτεχνήθηκε για την οικία του στη Σικυώνα. Έργο μοναδικής θεματικής, έχει ερμηνευθεί ποικιλοτρόπως και συνήθως εκλαμβάνεται ως αλληγορία.

Στο Μουσείο Καπιτωλίου βρίσκεται και ένα Ρωμαϊκό αντίγραφο του έργου του Λύσιππου «Ο Έρως τεντώνει το Τόξο του».